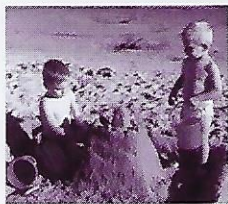

- 6** Otroštvo je pomembno obdobje za razvoj samopodobe, zelo velik vpliv ima tudi delovanje vzgojno-izobraževalnih institucij. Samopodoba je pomemben kazalec otrokovega duševnega zdravja. Torej je vsekar pomembna naloga šole in nas, učiteljev, da spodbujamo razvoj zdrave, realne ter pozitivno naravnane samopodobe vseh učencev. Da pa lahko to dosežemo, moramo poznati procese in dejavnike, ki sodelujejo pri oblikovanju samopodobe.

- 12** Vsako leto grem z razredom v šolo v naravi in takrat iščem vse mogoče igre, ki bi učence pritegnile, navdušile in s pomočjo katerih bi se ob bolj zahtevnih vsebinah sprostili. Učenci so zelo dobro sprejeli igre, ki sem jih našla v knjigi Josepha Cornella. Približajmo naravo otrokom, zato sem v prispevku izbrala in na kratko opisala nekaj iger iz omenjene knjige. Te igre lahko uporabimo tudi pri razrednih urah, ob športnih in naravoslovnih dnevih, na taborih, skratka takrat, kadar želimo, da so naši učenci v tesnem stiku z naravo.

- 18** Šola mora izobraževati, to je, razvijati učenčeve telesne in duševne, zlasti miselne sposobnosti, hkrati pa mora učence seznanjati z dejstvi in dosežki z vseh področij: prirodoslovnih, tehničnih, humanističnih, družbenih ved. Šola mora seveda tudi vzgajati – duhovno, vrednostno, značajsko oblikovati in kultivirati učence. Vprašanje pa je, kako dobro ali kako slabo šola opravlja te naloge.

- 39** Otrok potrebuje zahteve in pričakovanja, ki so malo nad njegovimi trenutnimi zmogljivostmi. Tako se bo razvijal in res napredoval. Prevelike zahteve pogosto slabo vplivajo na otroke, zato postanejo živčni ali prestrašeni, včasih apatični in brezvoljni in se začnejo izogibati nalogam. Premajhne zahteve ali pričakovanja staršev pa povzročijo občutek z dolgočasnosti in naveličanosti.

Uvodnik

- 1** Silvo Šinkovec: Na čigavi strani?

V žarišču: Načrtno delo?

- 3** Silvo Šinkovec: Načrtno delo
4 Špela Rus Čelik: Interakcijske igre in dijaki
6 Branka Škufca: Razvoj zdrave otrokove samopodobe
9 Jožica Andrejč: Otroci in šolski hišni red
11 Mojca Jutriša, Majda Podbevšek: Skalnjak
12 Tilka Jakob: Igre v naravi
15 Sonja Žežlina: Pomisleki ob vzgoji za kulturno

Naš pogovor

- 18** Sonja Pungertnik: Hubert Požarnik: Dileme naše šole

Biti vzgojitelj

- 21** Jure Sešek: Drago Ulaga (Pedagoški portret)
22 Jože Kurinčič: Vinko Kobal: Zastonj ste prejeli, zastonj dajajte
25 Magda Marcuš: Učitelju na pot v novo šolsko leto

Biblična stran

- 28** Jožef Smej: Blagor žalostnim, blagor krotkim

Razredništvo

- 29** Darja Silan: Roditeljski sestanek v troje
32 Jana Kalin: Svetovalni razgovor z učenci in starši

Starši

- 35** Suzana Škodnik: Vzgoja na OŠ Šalovci
37 Miroslav Gomboc: Avtoritarna vzgoja
39 Karmen Pečarič Podobnik: Postavljanje in uresničevanje vzgojnih ciljev

Vzgojna področja

- 41** Helena Jeriček: Zasvojenost z internetom
44 Milček Komelj: Slikarjev škrjančevski zamah

Izkušnje

- 45** Irena Koželj: Otrok z učnimi težavami doma in v šoli

Prebrali smo

Iz življenja DKPS

Napovedni koledar

Summary

Avtorji

Načrtno delo

Na uredništvo dobimo veliko člankov od učiteljev, ki na šolah izvajajo različne projekte. Ponavadi se v vsakem takem zapisu opazi veliko dela in truda posameznikov, včasih večje skupine ali vse šole. Projekti na naših šolah so raznovrstni; eni so bolj izobraževalne narave, drugi imajo močno vzgojno moč. Učitelji želijo, da bi učencem ali dijakom posredovali določeno znanje, ob tem pa tudi vrednote in življenjsko držo.

Učitelji morajo za vsako učno uro izdelati podrobno pripravo, določiti splošne in etapne cilje. Včasih postane to že zelo minuciozno prenaprezanje in marsikje se razvojeni na zgolj administrativno delo, ki z delom v razredu nima nič več skupnega. Povsem nasprotno je na vzgojnem področju. Kurikularna prenova je deklarativno razglasila vrednote,¹ za katere si naša šola prizadeva, potem pa je ostala nekam sramežljivo tiho ali skopa v določanju postopnih ciljev, vsebin in sredstev, ki bi jih potrebovali za doseganje želenih vrednot. To nesorazmerje je zanimiv pojav in vsekakor zahteva podrobnejšo analizo in raziskavo. Menim, da je prav na tem področju razvoj našega šolstva še zelo odprt, in upam, da se bomo še vračali k tej temi.

Mnoge šole v tujini si danes izdelajo vizijo šole, t. i. *mission statement*.² Tudi pri nas že zasledimo te primere.³ Šola, ki se hoče bolj odločno zavzeti za zdravo šolsko okolje, pridobiti starše in širšo okolico k sodelovanju, mora vsekakor povedati, za kaj si prizadeva, kaj hoče doseči, katere vrednote poudarja in katere cilje si postavlja. Vizija šole prebudi več sodelovanja in večjo pripadnost s strani vsega kolektiva, vseh zaposlenih, tudi učencev ali dijakov ter starše in druge zunanje sodelavce. Skupna vizija deluje kohezivno in povezuje vse dejavnosti na šoli.

Poleg vizije, ki je večletni projekt šole, si šola oblikuje svoj *vzgojni načrt*. Predvideti je treba, kaj bi kot celota rada storila za medčloveške odnose, za razvoj posameznih otrok, za razvoj vrednot, ki so zapisane v viziji šole ali v viziji slovenske prenove; s katerimi aktivnostmi bodo to uresničevali,

kdo bo to storil in kdaj. Brez določenih ciljev ne moremo predvideti poti niti izbrati sredstev (dejavnosti in pripomočkov), dogodkov, povabiti sodelavcev. Prav tako pa ne moremo ob koncu leta ovrednotiti prehojene poti.

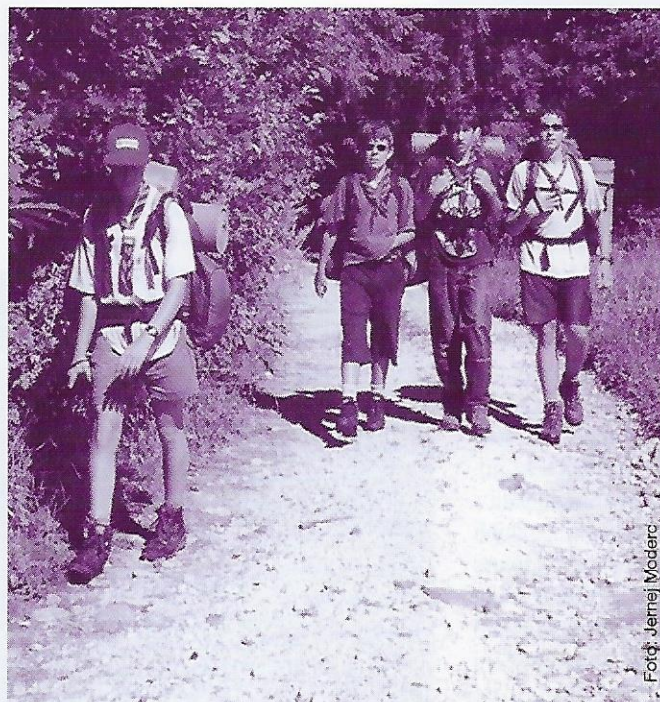
Zanimivo bi bilo raziskati odnos med Unescovo vizijo šole⁴ in našo pravkar prenovljeno šolo. Koliko in kako se ti dve viziji ujemata, v čem pa razlikujeta. Predvsem pa

imamo. Skrbimo za kakovost ali pa smo zadovoljni z malim, povprečnim ter se ustavimo pri vrednotenju, pri osebnih vtisih?

Naj se vrnem k projektu. Vsak projekt zahteva ustvarjalnost, motivacijo in veliko dela. Lepo je videti trud učiteljev, njihovo zagnanost in prepričanje, da je njihovo delo pomembno in potrebno, da je mogoče preko vzgojnega dela veliko storiti za mlade. To je dolgoročna naložba za razvoj zdravih osebnosti in zdrave družbe.

Ob tem pa bi rad zapisal dve misli.

Najprej: kaj se zgodi, ko je projekt zaključen? Ponavadi se pričnejo učitelji pripravljati na nov projekt, kajti kmalu bo kakšen razpis in treba se je prijavi ob pravem času, če želimo konkurirati za denar, pa tudi če bo prišel šele čez pol leta ali čez eno leto – mnogo prepozno, da bi res lahko sproščeno delali. Tudi v tej državi se čuti podcenjevanje učiteljevega dela. To, kar bi bilo pomem-

se mi zdi zelo pomembno, da raziščemo, kako so deklarirane vrednote prenovljene šole dejansko prenesene v načrte vseh predmetov in vseh šol. Potem pa je tu še razmerje med načrtom in izvedbeno ravnanje. Pri tem pa ne bomo smeli pozabiti preveriti tudi dosežene stopnje rezultatov. So načrtovane dejavnosti obrodile sadove? Kakšne in v kakšni globini? O takšni poglobljeni raziskavi malo slišimo. Če pa že, se zdi, da običajno rezultati sami zase, v rokah raziskovalcev, vse premalo pa zaidejo v roke načrtovalcev in uporabnikov. Pa vendar, prav ta segment bo povedal, koliko uspešno šolo

bno, pa je premislek po vsakem projektu, kaj smo se ob njem naučili. Kaj naj šola kot celota ohrani kot stalnico? Kaj od tega potrebujemo kot naše vsakdanje okolje, ker vsem v vzgojni skupnosti lahko dobro dene? Gre za to, da bi ob izkušnjah vsakega projekta šola kot celota pridobivala tiste elemente, ki lahko šolsko vzgojno delo izboljšajo, ki lahko šolsko klimo okrepijo, ki omogočajo boljše počutje vseh. Tako bi z vsakim projektom obogatili šolsko delo. Delo, ki je že bilo narejeno s pripravo projekta in njeno izvedbo, bi bilo treba preprosto še nadaljevati in sadovi bi bili trajni. Tako pa je večkrat

vloženega veliko truda, sadovi so pa prepo-
gosto le trenutni. Učiteljevo delo je s tem raz-
vrednoteno, ker se mora on že pehati za no-
vimi aktivnostmi. Če cilje in aktivnosti pre-
hitro spreminjamo, porabimo veliko energi-
je, učinka pa je malo. V velikih sistemih, in
vsaka šola je velik socialni in organizacijski
sistem, je potrebnega dovolj časa za uvaja-
nje novosti, da dosežemo pozitivni vpliv, da
želene države postanejo del šolske skupnosti.

Druga misel ob pogledu na mnoge pro-
jekte pa je ta, da so vse prevečkrat to le
'muhe enodnevnice' tudi zato, ker nimajo
širšega okvira. Čuti se pomanjkanje vizije
šole, kamor bi bili takšni projekti vpeti. Ker
ima šola svoj vzgojni načrt, lahko učitelj iz-
bira naslove projektov in jih postavi v okvir
celotnega prizadevanja šole. Potem bi tak-
šni projekti imeli bolj določeno vizijo, jasne-
je izražene cilje, ki bi sovpadali z vizijo in
cilji šole in celotne šolske politike. Mogo-
če bi učitelji bolj začutili, da soustvarjajo po-
dobo sveta, tudi tisto sanjano na Unescu.

Pri načrtovanju testov, preverjanj, oce-
njevanj in drugih določenih ciljev bomo v
prihodnje vse pogostejše razmišljali in načr-
tovali tudi druge aktivnosti. V kakšen razred
bi radi prišli – učenci in učitelji? Kakšno
vzdušje si želimo in kako in kdaj ga ustvari-
ti? Kakšen kolektiv si želimo, kakšne medo-
sebnostne odnose bomo živeli? Koliko se bomo
trudili za estetski izgled šole, razredov, hod-
nikov, garderobe? Katere vrednote so po-
membne za nas odrasle in bi jih radi delili z
mladimi? Postavljali si bomo cilje, sanjali
bomo vizijo, delali bomo timsko, dali bomo
duška svoji ustvarjalnosti, motivirani bomo
za dodatno izobraževanje, načrtovali bomo
aktivnosti, jih udeleževali ter se iz izkušenj
učili. Rasli bomo sami in drugi z nami. To bo
šola, v katero bomo radi hodili. Ustvariti pa
si jo moramo sami. Nihče je ne bo namesto
nas. Z načrtnim delom in vso zavzetostjo, da
je to delo, ki ga radi opravljamo. 📌

Opombe

1. Bela knjiga, Izhodišča kurikularne prenove.
2. Npr. Xavier High School v New Yorku, Cardinal Newman High School v Kanadi.
3. Npr. Vrtec Otona Župančiča v Mariboru, OŠ Janka Kersnika Brdo pri Lukovici, OŠ Rače, OŠ Gornji Petrovci, Srednja trgovska šola Maribor..
4. Naj omenim že znane štiri stebre vzgoje in izobraževanja: učiti se, da bi vedeli; učiti se, da bi znali delati; učiti se živeti v skupnosti; učiti se biti (Delors: Učenje, skriti zaklad: Zavedanje za šolstvo).

Interakcijske igre in dijaki

✍ Špela Rus Čelik

*Interakcijske igre prinašajo otrokom in mladostnikom veliko zabave, izku-
šenj in predvsem možnost spoznavanja samih sebe ter drugačnega doživljanja
in sprejemanja sebe in drugih.*

Kaj so interakcijske igre?

To so igre psihosocialnega učenja, ki
omogočajo udeležencem boljše razu-
mevanje in reševanje problemov. Med igra-
mi ves čas prihaja do interakcij med udele-
ženci, preko česar se vsi učimo in veliko
naučimo. Vsi so aktivno udeleženi, do no-
vih spoznanj prihajajo preko lastnih izku-

nih odgovorov, vsak je spoštovan in preiz-
kuša, kje je sam v primerjavi z drugimi. Ude-
leženci si razvijajo tudi čut za druge, posta-
jajo bolj strpni in pripravljeni sprejemati
druge in drugače misleče, kar pozitivno vpli-
va na reševanje nesporazumov v medseboj-
nih odnosih. Vse vaje povečujejo tudi zmož-
nost sodelovanja, saj delo pogosto poteka
v parih ali četvorkah, na koncu pa celotna

šenj. Dobijo tudi povratne informacije o
tem, kako in kaj so nekaj naredili in kakšne
so posledice njihovega ravnanja. Lahko izra-
žajo svoje misli, želje, strahove, pričakova-
nja, fantazijo in morda še kaj ter jih primer-
jajo z drugimi. Tako spoznavajo sami sebe
in se začnejo drugače doživljati ter spreje-
mati. Pri teh igrah ni pravih in nepravil-

skupina skupaj pride do konstruktivnega
zaključka. Seveda pa ni nujno, da mislijo vsi
enako oziroma da odgovorijo prav na vsa
vprašanja (Dokša, 1991: 5–6).

Pomembno je vedeti, da interakcijske
igre zadevajo vsega človeka, njegove misli
in čustva, znanje in radovednost, še pose-
bej pa njegovo potrebo po igri. Igre pospe-

šujejo socializacijo in osebnostni razvoj otrok ter dajejo učiteljem možnost za ugotavljanje, nadaljnji razvoj in integracijo že obstoječih spoznanj, sposobnosti in spretnosti (Vopel, 1996: 1).

Nekaj o komunikaciji

Ko govorimo o interakcijskih igrah, moramo nujno omeniti komunikacijo, saj brez nje ni interakcije med ljudmi. Tudi če smo tihi, sporočamo.

Sporočati pomeni izmenjevati misli, mnenja, informacije, želje. Komuniciramo pa tako besedno kot nebesedno. Pri interakcijskih igrah pride še posebej v ospredje nebesedna komunikacija, saj so te igre čustveno nabite, nebesedna komunikacija pa ima velik čustven naboj. Gre za govorico telesa (izraz obraza in oči, telesna drža in hoja, kretnje rok in nog oziroma sporočanje s pomočjo telesnih gibov ter položaj in gibanje ljudi v prostoru), barvo glasu (zvočni vtis govora) in tudi mejo, do katere spustimo sogovornika.

Torej, pomembno je, kaj govorimo, toda zavedati se moramo, da besede lahko lažejo, telo pa tega ne more.

Iščemo učitelja

Vajo sem izvedla v dveh oddelkih, med dijakinjami in dijaki različne starosti. Igrali smo se igro *Iščemo učitelja* (Vopel, 1996: 39, 4. del). Dijaki v skupinah po štiri oblikujejo oglas, v katerem so navedeni podatki o lastnostih učitelja, ki bi ga zaposlili.

Kako je potekalo delo?

V obeh oddelkih sem imela na voljo dve šolski uri in ti sta zelo hitro minili. Navodila sem podajala tako, kot so opisana v navodilu. Dijakinje in dijaki so se takoj lotili dela. Bila sem prijetno presenečena, ker so bili tako usklajeni in polni dobre volje. V obeh oddelkih so bili sproščeni in brez zadržkov. Ko so napisali oglase, so se vse skupine odločile, da jih preberejo ostalim skupinam. Vzdušje je bilo zelo prijetno in sproščujoče, delo v razredu mi je bilo v užitek.

Zakaj sem se odločila, da bom interakcijsko igro izvedla v dveh oddelkih? Prvič zato, ker se mi je ponudila priložnost za to, saj sem nadomeščala bolno profesorico, v

enem oddelku pa poučujem poslovno komunikacijo in je bila interakcijska igra del učenja. Drugič pa zato, ker me je zanimalo, ali bo kakšna razlika med oglasi petnajstletnikov in osemnajstletnikov. Razlike skoraj ni bilo – obojim se je zdel zelo pomemben zunanji videz učitelja oziroma učiteljice. Tudi v samem opisovanju, pisnem izražanju ni bilo opaziti razlik. Vsi si želijo lepih, mišičastih, prsatih in nasploh 'super' učiteljev in učiteljic.

Kako je potekala sama obravnava?

Dijakom sem postavljala vprašanja, navedena v navodilih.

- *Kako vam je ugajala igra?*

Vse dijakinje in dijaki so bili navdušeni nad njo, saj jih je zabavala, lahko so burili svojo domišljijo, kot se je izrazil eden od dijakov, lahko so izrazili tisto, kar čutijo, brez občutka, da bi bili karani. Povedali so, da na začetku niso bili prepričani, ali so res lahko tako zelo odkriti, in so bili veseli mojega vzpodbujanja, naj z oglasom izrazijo tisto, kar si pri učiteljih res želijo, kaj bi jih pritegnilo, da bi k pouku radi hodili...

- *Kako dobro ste se sporazumeli v skupini?*

Dijaki so rekli, da dobro, sama pa sem opazila, da so učenci, ki tudi sicer dominirajo v razredu, prevzemali pobudo, vodljivi dijaki pa so se pustili voditi. Zanimivo se mi je zdelo, kaj se je dogajalo v mešani skupini (dekleta in fantje). Oglas je bil pisan za učitelja in dijaka se nista pritoževala, dijakinji pa sta potem sami napisali še oglas, da iščejo učitelja.

Dijaki si v resnici želijo toplih, poštenih učiteljev, polnih humorja, in takih, pri katerih vedo, kaj smejo in česa ne. Potrebujejo meje in avtoriteto.

teljico, ter sta pri interpretaciji rekli, da je oglas napisan v imenu sošolcev. V oglasu so bile navedene izključno zunanje lastnosti učiteljice, zato sem ju vprašala, ali bi si sami želeli biti taki učiteljici. Njun odgovor je bilo hihanje, kar pa lahko pove marsikaj.

Menim pa, da so se prav vsi zabavali, tako voditelji kot tisti, ki so se pustili vodi-

ti, kar je bil tudi eden izmed ciljev interakcijske igre.

- *Kako se oglasi razlikujejo med seboj?*

Vsi so se strinjali, da se oglasi skoraj ne razlikujejo, da pa je razlika v tem, ali so oglas pisale dijakinje ali dijaki. Dijaki si

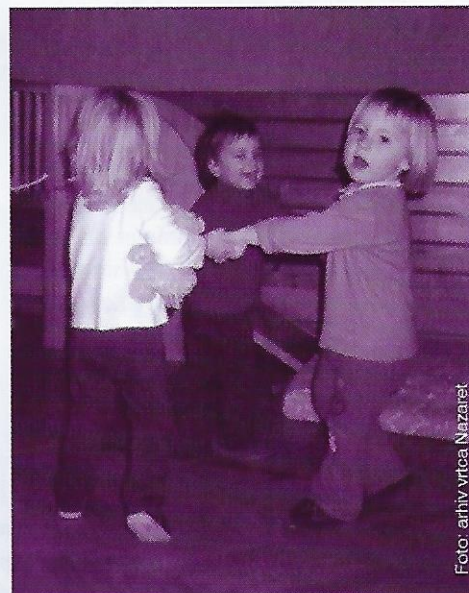

Foto: arhiv vrtca Nazaret

želijo učiteljic, dijakinje pa učiteljev. En oglas je izstopal v načinu pisanja in vsem je bil všeč, zato so zaploskali in tako izrazili odobravanje.

- *Katere lastnosti se najpogosteje zahtevajo od učitelja?*

Kot sem že prej navedla, si dijakinje in dijaki želijo lepih, mladih učiteljev, polnih energije, ki naj bi bili do prave mere strogi, pa vendar dostopni njim, ki jih razganja od mladosti in seveda prave 'norosti'.

- *Koliko takih lastnosti, ki naj bi jih imel novi učitelj, imate sami?*

Dijaki so se ob tem začeli smejati in povedali, da malo, da je tudi skoraj nemogoče, da bi učitelji imeli vse te lastnosti. Nekaj od tega pa imajo tudi oni. Predvsem dominantne dijakinje in dijaki so bili samozavestni in prepričani, da bi oni bili takšni učitelji. Ob tem vprašanju so se vsi zelo zabavali.

- *Katere od teh lastnosti pa vam manjkajo?*

Predvsem lepota in zunanji videz, ki se jim očitno ta trenutek zdi zelo pomemben, kar pa je povsem razumljivo.

- *Kateri od naših dejanskih učiteljev imajo želene lastnosti?*

Naštevali so učitelje, ki so tolerantni, ki jih sprejemajo takšne, kot so, poštene. Za-